

monitoring report

Izbori u BiH '96

bulletin of the institute for war & peace reporting & media plan

28 august 1996

broj 13

SEDMIČNI PREGLED BIH MEDIJA: 19-25 AUGUST 1996

Kampanja protiv obrasca P-2 je uspjela. Navodno nepromjenjivi dejtonski termini, promjenjeni su. Općinski izbori su odgođeni. Posljedice će biti dalekosežne, ne manje kada počne pritisak da se lokalni izbori planiraju u vrijeme, koje bude odgovaralo pobjednicima izbora 14 septembra.

Ovaj bilten opisuje ulogu B&H medija u nastojanju da se poništi registracija na obrascima P-2. Pored toga usredsređićemo se i na:

- **Povećano prisustvo SDA u programima RTV B&H.**
- **"Ekološki program" u Republici Srpskoj.**
- **Medijski rat protiv Fikreta Abdića**
- **Poboljšanja u radiotelevizijskom izvještavanju u Mostaru**
- **Predsjedničke igre u Tuzli.**
- **Iscrpno pokrivanje predizborne kampanje na NTV Studio 99**
- **Pogleda na izbore iz Beograda i Zagreba.**
- **Pisanje štampe u Federaciji.**
- **Odnos prema strankama na TV B&H i SRT.**

RTV B&H: Rat obrascu P-2

Prošlonedjelna potvrda da su OSCE-ovi obrasci za registraciju glasača P-2, zloupotrijebljeni, kako bi se promijenio nacionalni sastav općina bitnih za izbore, podstakla je **RTV B&H** na kampanju. Ova priča je dominirala vijestima i na radiju i na televiziji. Premda, nije bila jedina koja je osuđivala ove prijetnje teritorijalnom integritetu B&H, SDA je preuzela vođstvo. Rezultat toga bilo je značajno povećanje prostora posvećenog vladajućoj stranci u programima RTV B&H, kao i povoljan odnos prema njoj. (Vidi tabelu na 8 strani).

Tako je na primjer, 23 augusta, voditelj glavnog "Dnevnika" **TV B&H** naveo podatke o registrovanim biračima u tako osjetljivim mjestima kao što su Brčko, Srebrenica i Bratunac, kao dokaz činjenice da se obrasci P-2 koriste da bi se ratificiralo srpsko etničko čišćenje. Nakon toga, uslijedio je izvještaj sa sastanka Izvršnog odbora SDA, na kome je ova stranka zahtijevala poništavanje registracije birača na obrascima P-2 i zaprijetila da će bojkotovati izbore, ako OSCE ne udovolji ovom zahtjevu. Prezentirani su i stavovi tri druge stranke, prije nego što se izvještaj ponovo vratio na SDA, i njoj prepustio završnu riječ.

Kampanja protiv obrasca P-2 dostigla je grozničavi vrhunac 25 augusta. Tvrdeći da su ovi obrasci silom nametnuti budućim glasačima, voditelj "Dnevnika" najavio je filmski izvještaj sa sastanka bošnjačkih izbjeglica iz Doboja, koji je održan u selu Matuzići, i koji je sazvan u znak protesta protiv buduće "legalizacije genocida" pomoću formulara P-2. Transparenti sa ovakvim porukama na engleskom jeziku, jamčili su da će poruka proći. Ejup Ganić je u vatrenom govoru obećao okupljenim raseljenim licima da će se vratiti kućama. Ovaj događaj ličio je, u stvari, najviše jednome od onih skupova podrške Karadžiću i Mladiću, koje je **SRT** prenosila tokom ljeta. Kasnije u "Dnevniku", ponovo je bilo riječi o SDA, kada je objavljeno da je Glavni odbor stranke izjavio, kako treba održati samo opće izbore na nivou zemlje.

SDA je profitirala iz još dva krznanja TV B&H 24 augusta. U "Dnevniku" je obezbjeđeno javljanje uživo sa velikog skupa u Njemačkoj, na kome je trebalo da govori predsjednik Izetbegović, a emitovan je i filmski izvještaj sa manjeg skupa, koji je održan u Čapljini. Premda su oba ova događaja bila očigledno promotivne naravi, vjerovatno se

smatralo da im egzotičnost mjesta u kojima se održavaju obezbjeđuje karakter vijesti. U slučaju Čapljine, to je bilo tačno.

Uprkos nogometne utakmice i bogatog zabavnog programa, skup na stadionu u Gelzenkirhenu (Gelzenkirchen) bio je u cijelosti stranački skup. Kao i ranije prigodom skupova SDA, izvještač TV B&H pozlatio je ljljan time što je broj okupljenih na stadionu procijenio kao nevjerovatnih 70.000 .

S druge strane, činjenica da je 500 pristaša SDA dovezeno autobusima na skup u Čapljinu, koja je pod kontrolom HVO, bila je vijest. Na žalost, kao što će se otkriti sljedećeg dana, bilo je tu više vijesti, nego što su to zabilježile kamere TV B&H. Pošto su stigli kasno, očigledno su propustili pozive na džihad koje je uputio lokalni efendija. Šef izborne kampanje SDA, Halid Genjac, koji je također govorio na skupu, bio je primoran da ogradi i sebe i stranku od primjedbi vjerskog službenika. Međutim, kao što je rekao u "Dnevniku" 25 augusta, "bilo bi opasno" da je on to, kao zadužen za političke stavove, rekao na skupu.

Premda inače u sjeni, zbog SDA-ove kampanje protiv obrasca P-2, Združena lista se vratila u vijesti 24 augusta na svoj uobičajeni način, u ulozi žrtve. U stvari, dobila je prvo mjesto u "Dnevniku" sa svojim saopćenjem da je njenih 100 kandidata, uključujući i neke od najistaknutijih ličnosti, skinuto sa OSCE-ove liste prijavljenih kandidata, zajedno sa oko 7.900 drugih. Bez obzira da li se radilo o briljantnom potez Združene liste, ili o golemoj kompjuterskoj grešci, koju je napravio OSCE, ili i o jednom i o drugom, ovaj skandal iščezao je iz vijesti isto tako brzo, kao što se i pojavio.

Jedna vijest koja nije dobila značajno mjesto ni na radiju, ni na TV B&H, bila je normalizacija odnosa između Hrvatske i SR Jugoslavije. Ona je saopćena u 23 minuti TV "Dnevnika" 23 augusta, i od tada više nije spominjana. Čudno.

Međutim, bilo je i drugih čudnih informacija, koje su emitovane u "Dnevniku" **Radio B&H** u 15.00. Federalni ministar unutrašnjih poslova A. Hebib uvjeravao je 21 augusta slušaoce da će policija obezbijediti, da sve političke stranke imaju jednake šanse za promociju, bez obzira da li su policajci "simpatizeri, ili članovi pojedinih stranaka", ili nisu.

Slijedeća vijest govorila je nešto sasvim drugo. Glasnogovornik UN Aleksandar Ivanko, saopćio je da je prošle sedmice u bihačkoj regiji postavljeno

osam bombi sa ciljem da se spriječe aktivnosti opozicione stranke. On je dodao, da međunarodna policija ima informaciju od jedne od opozicionih stranaka, u kojoj se imenuje devet policajaca, odlučnih pobornika SDA, koji su navodno bili uključeni u zastrašivanje pristaša opozicije, posebno u Cazinu.

Ne samo da u "Dnevniku" nije objašnjeno protuslovlje, koja se javlja u ove dvije izjave, nego također nije objašnjeno, ni zašto u prethodnim emisijama vijesti nisu spomenute nikakve eksplozije.

Druga čudna vijest mogla se čuti 22 augusta. Dopisnik je javio u "Dnevniku" o problemima i mogućnostima bošnjačkih izbjeglica i preostalih stanovnika Dervente u vezi sa izborima. Slušaocu je ostalo da se pita zašto nije ništa rečeno i o brojnim izbjeglicama drugih nacionalnosti iz ovog izrazito mješovitog grada i regije. Da li je to bila nepažljiva omaška, ili odraz uređivačke politike?

Rat Fikretu Abdiću

Ma šta da kaže Dejton, funkcioneri u sjeverozapadnoj Bosni ne pokazuju nikakve znakove spremnosti da oprostite i zaborave. Prošle sedmice, dok su se Karl Bilt i strana štampa brinuli zbog zastrašivanja opozicije u bihačkoj regiji, lokalni mediji, pod kontrolom SDA, bili su zaokupljeni pokušajem Fikreta Abdića da se vrati na političku scenu. Učinili su najbolje što su mogli da to onemoguće.

Abdić je bivši član bosanskog Predsjedništva, koji je na izborima 1990 dobio više glasova, nego konačni predsjednik, Alija Izetbegović. Abdićevo proglašenje autonomne republike u sjeverozapadnoj Bosni 1993 godine, uvuklo je ovaj region u građanski rat. Ali uprkos srpskoj podršci, njegova pobuna nije uspjela. Bosanska Armija je 1994 natjerala na bijeg i njega i njegove sljedbenike, a njegova privatna radio stanica je zatvorena. Sada Abdić, prognanik u Hrvatskoj, i od svojih političkih rivala psovan kao izdajica, ponovo sudjeluje u izbornoj trci.

I njegova radio stanica pokušava ponovo da počne sa radom. Lokalni sud zatvorio je **Radio Velkaton** 1994, ali u protekle dvije sedmice ova stanica ponovo emituje. Govori se da emituje iz

dijela Hercegovine pod kontrolom Hrvata (što je u tehničkom smislu veoma upitno). Ranije ovoga mjeseca, **Radio Bihać** je pokušao da blokira rad ove stanice, emitirajući program na frekvenciji Radio Velkatona 103.5 FM. Ali Velkaton se i dalje čuje na većem dijelu Unsko-Sanskog kantona.

Karl Bilt je prošle sedmice posjetio ovaj region, da bi razgovarao o ljudskim pravima. Radio Bihać i Radio Velika Kladuša posvetili su mu nedovoljnu pažnju. Radio Bihać je informaciju o njegovoj posjeti stavio na 14 mjesto u svojoj "Hronici dana" od 23. avgusta. Tajanstveno je nagovijestio da postoji međunarodna urota, da se Abdić ponovo vrati na vlast, tvrdeći da je Abdić bio "zaštićen od međunarodnih organizacija". Što se tiče Bilta, rečeno je: "Lokalni političari nazvali su Abdića ratnim zločincem, koji je za ovaj narod veći zločinac od Radovana Karadžića. Međutim, Bilt je na to pitanje dao neodređen odgovor, praveći poređenje sa zločinima u Srebrenici i govoreći o neminovnosti življenja sa dojučerašnjim neprijateljima u cilju mira i prosperiteta."

Za vlasti u Bihaću, budućnost leži u jakoj armiji i jakoj SDA, a ne u pomirenju sa neprijateljima, čak ni u slobodnim izborima. Tako je Radio Bihać pokazao mnogo manji interes za aktivnosti Visokog predstavnika, nego za armijsku proslavu, koja je održana istog dana. Nakon "Hronike dana", Radio Bihać je u cijelosti emitovao dva govora lokalnih generala. General Atif Dudaković izgleda da je otišao tako daleko, da je slavio bratoubilački rat:

"Mi moramo biti ponosni na sve što smo doživjeli u ovoj Krajini, pa i naš bratoubilački rat.... Mi smo dokazali svijetu, kad je u pitanju interes naroda, državni interes..., onda je baš na ovom prostoru udario brat na brata. U određenom momentu, čelnici i oni u koje smo imali povjerenja, izdali su nas. Često se zlonamjerno govori da su izdajnici pripadali SDA. Jeste, Fikret Abdić je bio član SDA, ali SDA je i pobjedila i razriješila taj problem." Tako je general dovršio savez Armije i stranke.

Na prvoj liniji borbe protiv Abdića je **Radio Velika Kladuša**, koji emituje iz uporišta svrgnutog vođe. Poput Radio Bihaća, Radio Velika Kladuša u potpunosti podržava SDA, Armiju i lokalne vlasti. On, također, ignorira novinarske principe i slobodno propagira SDA. Emisija "Hronika dana" posvetila je Karlu Biltu nekoliko minuta 23. avgusta, ali je daleko više vremena posvetila napadima na Abdića i njegovu stanicu. U emisiji je citirana **Hrvatska TV**, da je rekla kako je Radio

Velkaton počeo sa emitovanjem pod zaštitom OSCE. "Regionalni centar (OSCE) odlučno je demantirao te tvrdnje," rečeno je. U emisiji je nastavljeno sa tvrdnjom, da je "program Radio Velkatona, radio stanice koja je u službi samo Abdićeve DNZ, ozbiljno ugrozio političko bezbjedonosnu situaciju na području Unsko-sanskog kantona."

To nije bilo sve. U "Hronici dana" Radija Velika Kladuša vratili su se na tu temu kasnije, iskoristivši priliku ne samo da psuju Abdića, nego i da gomilaju pohvale lokalnim vlastima:

"Projekat pomirenja stanovništva, koji je realizirala općinska i kantonalna vlast, dao je vidne rezultate, a na ispravnoj tezi da u bratoubilačkom ratu, koji je prouzročio izdajnik Fikret Abdić, nema pobjednika, aktualna vlast dala je svima šansu za novi početak. Općinska vlast je postigla fantastične rezultate... Gotovo idilično stanje, posljednjih dana poremetilo je emitiranje programa Abdićevog Radio Velkatona. Ova radio stanica je zabranjena 1994, pod optužbom za širenje mržnje i iniciranje bratoubilačkog rata, započela je ratno huškačku presiju, šireći lažne iluzije i prizivajući tragediju, koja je ostavila duboke tragove u ljudima Unsko-sanskog kantona."

Ako lokalne vlasti ne mogu utišati Radio Velkaton, možda ga mogu istjerati. Radio Unsko - Sanskog kantona, počela je emitovanje 26. avgusta. Na žalost, možda je izgovorena pogrešna poruka. U eksperimentalnom emitovanju prvog dana, lokalni predstavnik OSCE izrazio je zadovoljstvo radom lokalnih medija. Čovjek se pita na koje je medije mislio.

Rat protiv Fikreta Abdića samo je dio šire kampanje koju SDA provodi u sjeverozapadnoj Bosni. Dobar primjer militarističkog načina razmišljanja, koji podstiče stranku, i također vlada sredstvima informisanja, javio se u emisiji Radio Bihaća "B&H izbori 96", koja je emitovana 24. avgusta. Predstavnik SDA, "gospodin Šarganović", izjavio je:

"Sad je privremeno prekinut rat, nametnuti izbori, i sad se samo gleda bošnjački korpus. Ja bih poručio ljudima: nama treba jedna jaka vlast. Mi još nismo na Drini! Mi moramo izaći na Drinu! Mi moramo izaći na Savu i na more! Kako ćemo izaći? Sa našim zapovjednikom Alijom Izetbegovićem... zato je svaki glas jedna puška ili minobacač, zavisi na koga je usmjeren."

Mediji u RS ozelenili

Možda su se gledaoci **SRT** krajem nedjelje pitali, da li je to još uvijek mreža pod kontrolom vlade, ili je to glas novorođenog ekološkog pokreta. Dokaz za ovu posljednju prosudbu došao je u alarmantnim izvještajima o ugroženosti životne sredine, koja se javlja kao posljedica IFOR-ove odluka, da se uništi oružje i municija, koji su otkriveni u tajnom skladištu u blizini Sokoca. Radio i televizija dali su značajan prostor saopćenju Armije bosanskih Srba da je, navodno, IFOR dovezao na mjesto, određeno za uništenje oružja, "30 kontejnera nepoznatog sadržaja, što je izazvalo uznemirenje među stanovništvom i izazvalo nagađanja da su kontejneri napunjeni radioaktivnim otpadom".

Ne navodeći druge izvore, osim neimenovanih "britanskih komentatora", u svom "Dnevniku" od 19 augusta, **Radio Srpska** je još više podstakla paniku, zbog operacije "Vulkan": "Zato što se očekuje da će septembarski izbori potvrditi postojanje nacionalnih entiteta NATO ubrzano radi na tome da spriječi RS da bude u stanju da se odbrani od bilo kakvih izbornih rezultata." U "Dnevniku" 20 augusta, Vlada RS odgovorila je još borbenijim riječima, upozoravajući zapadne sile da je "srpski narod spreman da se postavi na put ispred IFOR-ovih ratnih mašina", ako NATO ne obustavi operacije. Obje stanice dale su značaj oštrim kritikama IFOR-a od strane vršioca dužnosti Predsjednika Biljane Plavšić.

Sljedećeg dana, ponovo je napadnut IFOR zbog "zabrinjavajućih" planova da omogući Muslimanima da glasaju u Zvorniku, "uprkos upozorenja zvorničke policije da oni ne mogu garantovati bezbjednost Muslimanima, koji putuju u RS." Radio Srpska ponudila je još užasnije predviđanje Nikole Poplašena, lidera Srpske Radikalne stranke, koji je upozorio da će Muslimani iz Federacije "umjesto grafitnih olovaka, donijeti sa sobom u RS oružje" na dan izbora.

Ponovo na tragu predizborne kampanje, večernje vijesti **TV Srpske**, koje su sada vraćene 30 minuta ranije, kako bi se koristio isti termin, koji koristi i "Dnevnik" **TV B&H** - 19.30, ponudile su darežljivo izvještavanje sa kratkih zadržavanja Biljane Plavšić po sjevernoj Bosni. Govor Biljane Plavšić u Banja Luci bio je prva vijest u "Novostima" 24 augusta, uprkos činjenici da je bio gotovo isti, kao i govori, koje je održala prethodnih dana. Nije bilo nikakvog ublažavanja njenih komentara, koji su bili

na liniji SDS-ovog cilja da se izbori predstave kao glas za potvrđivanje države bosanskih Srba.

"Ja nisam protiv bratstva i jedinstva" rekla je Plavšićka osvrćući se na slogan iz Titove ere, "ali kako može moj brat biti Musliman ili Hrvat? Zašto bi se ja ujedinila sa onima, koji su nas tri puta masakrirali u ovom stoljeću, umjesto da se ujedinim sa mojim bratom Srbinom. Mi želimo bratstvo i jedinstvo svih Srba na Balkanu. Mi želimo ujedinjenje svih Srba u jednoj državi, koja bi se zvala Srbija."

Premda SRT nastavlja da pruža povlašteni tretman SDS-u, i uprkos nastavku zabrane televizije da se na njoj pojavi Predrag Radić, gradonačelnik Banja Luke, izgleda da su mediji pod kontrolom vlade u RS umekšali zapaljivu predizbornu retoriku, koja je izazvala proteste OSCE, i zahtjeve za javna izvinjenja.

Nešto mekši pristup bio je posebno primjetan u dnevnim programima namjenjenim političkim strankama. Premda voditelji nastoje da diskusije zadrže unutar uskih političkih parametara, koje je postavio SDS, prema predstavnicima opozicije bile su usmjerene samo indirektno, nasuprot otvorenim verbalnim napadima u proteklom sedmicama.

Izgleda da je ovaj novi stav došao kao olakšanje za neke. Živko Radišić, predsjednik Socijalističke partije (SPRS), otišao je na kraju svog nastupa 22 augusta tako daleko, da je pohvalio voditeljicu Radio Srpske zbog njene "korektnosti". Razuman tretman Radio Srpske prema drugom vođi opozicije, Miloradu Dodiku 20 augusta, bio je još jedan znak da su neki novinari obratili pažnju na nedavne opomene Biljane Plavšić da se rukovodstvu RS "ne stvaraju nepotrebni problemi".

Još jedan faktor mogao bi biti i to što se banjalučki studio Radio Srpske usklađuje sa Radio Krajina, koji je povezan sa Armijom, i koji nastavlja da se ističe svojim predizbornim programom. Pored širenja debate unutar RS, postavljanjem neugodnih pitanja o implementaciji dejtonskog sporazuma, **Radio Krajina** je prošle sedmice povećala broj svojih izvora informisanja, objavljujući prvi puta izvještaje novinske agencije AIM.

Drugi presedan zabilježen je ove nedjelje u Banja Luci, pokretanjem prvog opozicionog dnevnog lista "*Nezavisne novine*". Premda distribucija novina ostaje ograničena na Banja Lukum njihov sadržaj

je u značajnoj suprotnosti sa sadržajem "*Glasa srpskog*" koji kontrolira SDS, i koji se u velikom dijelu RS ne čita, pa se zbog toga već neko vrijeme doslovce održava u životu.

Sve je mirno na mostarskom frontu

U proteklih 14 dana, u Mostaru je prevladavalo medijsko primirje. U nedostatku retoričke kanonade preko Neretve, u gradskim radio televizijskim stanicama došlo je do vidljivog porasta stepena profesionalizma. Da li ovaj razvoj predstavlja samo puku pauzu u uobičajenim neprijateljstvima, ili trajnu promjenu na bolje, pokazaće - kao što novinari imaju običaj da kažu - samo vrijeme.

RTV Mostar je davao novom tehnokratskom gradonačelniku Ivanu Prskalu, povlasticu svake sumnje i mnogo prostora u svojim programima. Nekad favorizirani Safet Oručević, tiho je izbljedio na ekranu. Skoro jednoglasje, koje vlada među strankama iz Federacije oko nepravde obrasca P-2, također je olakšalo zadatak "Dnevniku" da predstavi njihove stavove. Najupadljiviji izuzetak, naravno, bio je HDZ. Njegovo prisustvo u "Dnevniku" prošle sedmice ograničilo se na čitanje (25 augusta) vatrenog i duhovitog otvorenog pisma člana Srpskog Građanskog Vijeća (SGV) Milana Jovičića ministru vanjskih poslova B&H Jadranku Prliću, u kome on napada policiju u zapadnom Mostaru. S obzirom na izvor ovog pisma, vjerovatno nije bilo odstupanja od "džentlenskog dogovora".

Izgleda da je **HTV Mostar**, **HR Herceg Bosni** i **HR Radio postaji Mostar** bilo daleko teže da ispune svoju namjeru da budu dobri, ali su se trudili. HTV Mostar je sam sebi nametnuo vremensko ograničenje, tako što je svoj večernji program vijesti skratio na dužinu između 17 i 20 minuta. Na taj način ostalo je manje vremena za okrivljavanje "bošnjačke strane" za probleme u federalnim odnosima. (Kao što se vidi iz citiranog odlomka, riječnik HTV Mostar postao je također politički mnogo korektniji.) Izvještaj o sastanku gradonačelnika Prskala i predsjednika SGV Pejanovića 22 augusta, bio je pravi uzorak korektnosti, kao i izvještaj emitovan sljedećeg dana sa redovne konferencije za štampu EZ. S druge strane, stranačka politika i dalje znači direktnu privrženost HDZ, kao i emitovanje dugih

HDZ-ovih propagandnih poruka, prije i nakon večernjih emisija vijesti.

Kao dokaz, koliko je nakon ženevskog sporazuma poboljšano informisanje na HTV Mostar, mogla je poslužiti emisija "Oči u oči" koja je emitovana 23 augusta - i koja je podsjetila na loše dane od prije tri sedmice. U ovoj emisiji susrela su se dva jaka čovjeka iz zapadnog Mostara: Mladen Naletelić - Tuta i Jadranko Topić. Prvi - navodni ratni zločinac - pokušao je da eliminiira drugoga. Program je očigledno zamišljen tako, da pokaže kako su njih dvojica u stvari bili najbolji prijatelji. Tuta je odbio da se ponaša u skladu sa planom. Noseći veliki križ na vratu, izjavio je "Muslimani su najgori neprijatelji kršćanstva." On je također iskoristio priliku da izjavi, kako je njegov cilj bio da odvoji Herceg Bosnu od B&H i da je priključi "majci Hrvatskoj".

Predsjednička vrteška

Prošle sedmice pristaše SDA nisu ometali skupove, ali se rasprava u Tuzli prebacila na to, da li stranka pokušava da sije strah na drugi način. U pitanju je bila odredba dejtonskog sporazuma, koja je dala mnogo materijala za priču nacionalnim strankama: ona osoba od tri člana bosanskog predsjedništva koja dobije najviše glasova, postaća predsjednik.

SDA tvrdi da Bošnjaci ne smiju glasati za druge stranke, zato što bi to podijelilo bošnjačke glasove i predalo to mjesto Srbima. Govoreći direktno, SDA pita Bošnjake: "Želite li da Momčilo Krajišnik vodi vašu zemlju? Ako ne želite, glasajte za nas." Sead Avdić, član SDP, žalio se 23 augusta zbog ovoga u pismu OSCE. On je tražio, u ime Združene liste, da OSCE "objasni Bošnjacima da se ne moraju bojati ako budu glasali za više stranaka." Članovi predsjedništva će se smjenjivati, rekao je on, "pa je svejedno da li će na primjer Krajišnik, biti predsjedavajući odmah ili kasnije."

Avdić nije bio u pravu. Prema dejtonskom sporazumu, članovi predsjedništva neće se smjenjivati na vrhu tokom prve dvije godine do sljedećih izbora. "Zar ijedan Bosanac, a posebno Bošnjak, zarad dolaska na vlast ima pravo lagati vlastiti narod, besramno kako to čine dr. Avdić i Bešlagić u 'Time magazinu'?", odgovorila je zadovoljno SDA.

Ova debata se vodila temeljito u tuzlanskim medijima. Na žalost, mediji nisu uradili ono što bi najviše koristilo glasačima u Tuzli: nisu konzultirali svoje primjerke dejtonskog sporazuma i izvijestili o činjenicama. Ovako kako su to oni uradili, ostalo je glasačima da se pitaju, ko je u pravu.

Što se tiče drugih stvari, tuzlanski mediji ponašali su se prošle sedmice onako, kako se i moglo predvidjeti. **TV TPK**, kantonalna televizijska stanica, izvještavala je samo sa skupova SDA. Za divno čudo, SDA je našao načina da još više poveća svoje već i onako veliko prisustvo na TV TPK. Umjesto da odgovara samo jednom na izjave opozicije, SDA odgovara dva puta. Jedan odgovor dolazi od kantonalnih predstavnika SDA, drugi od gradskih predstavnika SDA. TV TPK ropski saopćava sve to. Ova stanica je, također, počela emitovati saopćenja sa press konferencija SDA direktno, izbacujući posrednika u izvještavanju.

TV Tuzla, općinska stanica, nastavila da pokazuje veću ravnotežu u svom izvještavanju. Ova stanica je izvijestila 24 augusta o govoru, koji je na skupu SDA održao Sead Delić, komandant Drugog korpusa Armije. Ali stanica ostaje uglavnom glas opozicije. Prošle sedmice predstavila je u dugom kontakt programu, pod naslovom "Tele-ring", gradonačelnika Tuzle, Selima Bešliagića, nosioca Združene liste za federalni parlament.

Gradonačelnik se poslije duge pauze pojavio također i na **Radio Tuzla**, stanici koja simpatizira SDA, ali se nije vezala uz nju. U izjavi 21 augusta, Bešliagić je pozvao birače da na ovim izborima izaberu stranke, koje nisu nacionalne. Stanica je 25 augusta objavila vijest da je Bešliagić dobio Šon MekBraid (Sean McBride) nagradu za mir, za svoj rad na unapređenju demokracije i multikulturnog života u Tuzli. Za razliku od TV TPK, Radio Tuzla se ne plaši posvetiti pažnju i suparnicima SDA.

Predizborni maraton NTV Studija 99

Kasno izdanje vijesti "**Oko 22**", koje emituje ova sarajevska nezavisna stanica, postalo je najbolji prijatelj onima, koji pate od nesаницe, kao i onima, koji su postali ovisnici o predizbornim vijestima. Jedne večeri prošle sedmice (24 august) u ovom programu je emitovano čak 17 pojedinačnih predizbornih priloga. Pored toga što je tokom

sedmice posvetila ogromnu pažnju galami oko obrazaca P-2 (ali bez podupiranja pozicije SDA), kao i što je dala veliki prostor navodnom diskvalifikovanju kandidata Združene liste od strane OSCE (čudo, koje je trajalo samo jedan dan - 24 augusta), emisija "Oko 22" emitovala je i priloge o onim događajima, koji nisu uspjeli da dobiju potrebnu pažnju na državnoj mreži. Tu se poseno misli na istraživanje u vezi pojavljivanja znaka SDA na ulicama glavnog grada (20 augusta), i na analizu pregovora između SDA i HDZ (20 august). U emisiji "Oko 22" 21 augusta objavljen je, također, i anonimni komentar o prijetnji vođa devet stranaka da bojkotuju izbore. Komentator je sugerirao da je među njima samo Haris Silajdžić (Stranka za B&H) u stanju da u zadnjem trenutku i realizuje svoju prijetnju. Rezultat toga bi mogao biti u korist SDA.. Ali zašto nije spomenuto ime autora ovog komentara?

B&H na beogradskoj i zagrebačkoj televiziji

U istoj onoj mjeri u kojoj je prošle sedmice **RTV B&H** bila blagoglagoljiva o čuvenom obrascu P-2, u tolikoj mjeri **Beograd** i **Zagreb** nisu spominjali taj obrazac. Oni su, naravno, bili daleko više usredsređeni na uzajamnom priznanju njihove dvije zemlje. Samo je hrvatski ministar vanjskih poslova Mate Granić spomenuo činjenicu da će ovaj hrvatski trijumf pomoći također i mirovnom procesu u B&H, premda nije rekao kako.

HRT je nastavila svoje podesno pokrivanje predizborne kampanje u B&H, pripremajući tri specijalna programa i dajući redovno udarne termine za reklamiranje "Stranke povijesne zadaće, HDZ". HRT je više vremena posvetila objašnjavajući svojim gledaocima složeni sistem glasanja, nego raspravama o određenim pitanjima i strankama. HRT uzima zdravo za gotovo ekskluzivno pravo HDZ-a da zastupa bosanske Hrvate. U stvari, jedina druga stranka, kojoj HRT poklanja bilo kakvu pažnju, jeste DNZ Fikreta Abdića, kome se povremeno dopušta da lansira kanonadu uvreda Sarajevu.

Inače, nema više polemika sa "federalnim partnerima" oko Mostara, a ni drugih, u posljednje vrijeme spornih pitanja, u najmanju ruku u toku zasjedanja republičkog i federalnog parlamenta, na kojima bi se trebali provesti dogovori iz Ženeve.

Televizija Srbije, sa svoje strane, nastavlja da bodri svog šampiona, Savez za mir i progres, koji predvode Socijalisti. Njihovi skupovi u RS i Srbiji poslušno se pokrivaju. Omiljena tema u ovim prilikama je buduća suradnja između RS i SRJ. Naglašava se da se to može ostvariti samo sa Savezom za mir i progres. "Republika Srpska mora se braniti znanjem, umijećem i pameću - svim onim što sadašnja vlast nema", kako kaže M. Ivanić, kandidat za B&H Predsjedništvo. Prema bivšem premijeru Republike Srpske Krajine Borislavu Mikeliću, samo će Savez za mir i progres omogućiti ljudima da se vrate svojim kućama.

Pregled štampe u Federaciji

Pokrivanje predizborne kampanje u tri sarajevska dnevna lista dostiglo je novi vrhunac prošle sedmice, barem kada je u pitanju obim. Trku da ispuni prostor i potroši tintu lako je dobilo "*Oslobođenje*", koje je štampalo 120 različitih članaka, izvještaja, intervjuja, komentara i karikatura, što je povećanje od 26 u odnosu na prošlu sedmicu. Međutim, "*Oslobođenje*" izlazi svakog dana, dok "*Večernje novine*" i "*Dnevni avaz*" ne izlaze nedjeljom. "*Večernje novine*" objavile su 69 tekstova o izborima (to je samo jedan više nego prošle sedmice), a "*Dnevni avaz*" je objavio 80 tekstova (što je povećanje od 17). Izložbe stranačkih reklama pojavila se po prvi puta u sarajevskoj štampi.

Na stranicama "*Oslobođenja*" dominirale su dvije izborne teme: "džentlenski sporazum" između SDA i HDZ i obnovljene prijetnje SDA da će bojkotovati izbore, ako OSCE ne ispuni njena četiri zahtjeva. Međutim, za razliku od prije dvije sedmice, "*Oslobođenje*" je priču o mogućem bojkotu obradilo sa određenom rezervom. "Džentlenski sporazum" je naišao na odobrenje u listu, kao mudar potez dvije vladajuće stranke da izbjegnu gubljenje energije na ubitačnim međusobnim sukobima, koju je bolje potrošiti na napore da se njihove odgovarajuće opozicione stranke zadrže na distanci.

Među zapaženim intervjuima bili su oni sa Kasimom Trnkom, ambasadorom B&H u Hrvatskoj i Noelom Malkolmom, britanskim novinarom i povjesničarom Bosne. Trnka je optužio hrvatsku vladu što je omogućila stranci Fikreta Abdića da se registriira za izbore; dok je Malkolm kritizirao

same izbore, kao jedan u nizu koraka, koji vode do postepene podjele B&H.

Isticao se i jedan komentar zbog sugestije da bi, što se tiče dnevnih stranačkih aktivnosti, trebalo izbaciti riječ "demokratska" iz imena Stranke demokratske akcije (SDA).

Pakt između SDA i HDZ bio je također glavna tema sedmice i u "*Večernjim novinama*". Komenatar lista o ovom događaju naslovljen je sa "Već viđeno". Dok je ranije nezamislivi skup SDA, koji je održan krajem sedmice u Čapljini (pod kontrolom HVO), interpretiran kao praktični rezultat ovog "džentlenskog sporazuma".

"*Večernje novine*" su također posvetile mnogo prostora različitim protestima stranaka u vezi sa zloupotrebom glasačkih formulara P-2, kao i incidentima, koji su pratili skupove opozicionih stranaka. Posebna pažnja bila je posvećena zabrani skupa Združene liste u Ljubljani.

"*Dnevni avaz*" ne samo da je u potpunosti pokrio, nego je i eksplicitno pohvalio dogovor SDA HDZ. Kao znak ovog drugog, list je objavio dugi intervju sa Božom Rajićem, predsjednikom HDZ B&H. List je također dao i svoju punu podršku zahtjevima SDA za poništavanje registracija na obrascu P-2, i za odlaganje lokalnih izbora.

Vraćajući se svom ranije iskazanom interesu za zbivanja u Republici Srpskoj, "*Avaz*" je objavio rezultate istraživanja javnog mnijenja, koje je obavio list "*Ekstra magazin*" iz Bijeljine. Istraživanje je pokazalo da je, premda SDS sa 41% ostaje favorit za dobivanje izbora u RS, podrška za Biljanu Plavšić, kao predsjednika RS (27 %) i za Momčila Krajišnika, kao člana RS u B&H Predsjedništvu (28%) znatno manja.

Među sedmičnim listovima, "*Svijet*" (22 august) je zadržao svoje protivljenje izborima u sadašnjim okolnostima, kao i "*Ljiljan*" (21 august), premda u još oštrijoj formi. U "*Ljiljanu*" je objavljena i karikatura, koja predstavlja OSCE kako gleda dok četnik sretno glasa.

"*Hrvatska riječ*" (24 august) nastavlja da objavljuje i posebne priloge o izborima, i ekstenzivno pokrivanje i reklamiranje HDZ. Sporazum sa SDA objašnjen je u intervjuu sa Božom Rajićem kao nešto što služi sadašnjim potrebama stranke.

"*Slobodna Bosna*" (25 august) objavljuje je dva članka, upoređujući B&H izbore 1990 i 1996. U

jednom od ovih članaka, autor primjećuje: "Izbori 1990 su bili prvi, a vrlo moguće i posljednji demokratski izbori u B&H." Sličan podrugljiv stav prema izborima očit je i u ostala četiri teksta u ovom broju lista, koja se odnose na izbore.

Dvomjesečnik "*Behar*" (broj 7, august) također pokazuje svoj izborni skepticizam. Izbori su, prema jednom komentaru, nametnuti i organizirani od međunarodne zajednice, ostavljajući domaćim političkim strankama da se bore samo za "komade vlasti". U komentaru, koji se pojavljuje pod naslovom "Nikad robom", autor tvrdi da su "svi mediji u B&H u službi neke od postojećih partija ili međunarodnih čimbenika." Međutim, "*Behar*" ne obavještava svoje čitaoce u čijoj je on službi.

"*Front slobode*", tuzlanski dvonedjeljnik, u svom najnovijem broju (23 august) ne usteže se ni oko svoje privrženost prema Združenoj listi (posebno prema SDP), ni oko svog neprijateljstva prema SDA. U predizbornom prilogu pod nazivom "Perspektive", list objavljuje poduži napad na SDA-ovu navodnu hipokriziju, koja više obećava, nego što daje. Ali mnogo je efektnije ponovno objavljivanje članka, koji je objavljen u septembru 1993, u "*Zmaj od Bosne*", a koji je napisao Adnan Jahić, predsjednik tuzlanskog ogranka SDA i kandidat za federalnu skupštinu, koji u članku iznosi svoju viziju islamske države. U interesu zajedničke borbe protiv SDA, "*Front slobode*", također napušta i svoju ličnu svađu sa tuzlanskim gradonačelnikom Selimom Bešlićem (UBSD).

Voli me, ne voli me... (7)

Tabela ispod prikazuje prisustvo političkih stranaka, njihovih vođa i koalicija u medijima Federacije i Republike Srpske u sedmici od 19 do 25 avgusta. Kolona sa nazivom "Total" govori koliko su puta jedna stranka ili njen lider direktno ili indirektno predstavljeni ili pomenuti u centralnoj informativnoj emisiji **RTV BiH** i **RTV Srpska**. Svaku stranku prati rezultat koji se potpisuje vrijednošću +1 za svako pozitivno pominjanje, 0 za svako neutralno pominjanje i -1 za svako negativno pominjanje. Kolona ($\Sigma (+,-,0)$) predstavlja sumu ovih ocjena. Što je veći broj pozitivnih poena to znači da su mediji imali pozitivniji odnos, naklonost ili simpatije, odnosno, što je veći broj negativnih poena, to su se mediji prema stranci ili njenom predstavniku odnosili sa više kritike ili antipatije.

ime stranke / koalicije	RTV BiH		RTV Srpska	
	total	$\Sigma (+,-,0)$	total	$\Sigma (+,-,0)$
<i>stranka</i>				
Stranka demokratske akcije SDA	29	+5	15	-15
Srpska demokratska stranka (SZ) SDS	5	-1	30	+30
Hrvatska demokratska zajednica BiH HDZ	12	-3	3	-3
Stranka za BiH	3	0	1	0
Srpska patriotska stranka SPAS	-	-	3	-1
Narodna stranka RS	-	-	2	0
Srpska stranka Krajine	-	-	1	0
Liberalna Stranka BiH LS	3	0	-	-
Liberalno bošnjačka organizacija LBO	2	0	-	-
Građanska demokratska stranka BiH GDS	4	0	-	-
Muslimansko bošnjačka organizacija MBO (1)	1	0	-	-
Hrvatska seljačka stranka BiH HSS (1)	2	0	-	-
Unija bosanskohercegovačkih socijaldemokrata UBSD (1)	2	0	-	-
Socijal demokratska partija BiH SDP (1)	1	0	-	-
Socijalistička partija RS (3)	1	0	2	0
Radikalni otadžbinski front "Nikola Pašić"	-	-	2	0
Srpska seljačka stranka	-	-	1	0
Stranka privrednog prosperiteta	4	0	-	-
Republikanska stranka (1)	2	0	-	-
Stranka žena BiH	3	0	-	-
Stranka srpskog jedinstva	-	-	1	0
Narodna demokratska zajednica	1	0	-	-
Srpska radikalna stranka	-	-	2	0
Narodna radikalna stranka Zvornik	-	-	1	0

ime stranke / koalicije	RTV BiH		RTV Srpska	
	total	Σ (+,-,0)	total	Σ (+,-,0)
<i>koalicija</i>				
Demokratski patriotski blok RS	-	-	2	0
Savez za mir i progres RS	-	-	1	0
Združena lista za BiH	7	0	-	-

- (1) Stranke uključene u Združenu listu za BiH (Federacija BiH)
(2) Stranke uključene u Demokratski patriotski blok RS
(3) Stranke uključene u Savez za mir i progres RS

U protekloj sedmici posmatrani su sljedeći mediji: *RTV Srpska, RTV BiH, Radio Studio 99, NTV 99, TV Zenica, NTV Zetel, Radio Tuzla, TV TPK Tuzla, TV Tuzla, Radio Prijedor, Radio Bihać, Radio Velika Kladaša, Radio Unsko-Sanski Kanton, RTV Mostar, Hrvatska RTV Mostar, Radio Krajina Banja Luka, TV Srbije, Hrvatska televizija, Oslobođenje, Večernje novine, Dnevni Avaz, Slobodna Bosna, Ljiljan, Svijet, Hrvatska riječ, Nezavisne novine, Glas srpski, Front slobode, Behar.*

izvještaj IWPR i MEDIA PLAN; Direktor projekta: Mark Wheeler

Obala Kulina bana 4/I, 71000 Sarajevo, BiH

Tel/fax 071-667-734/735

E-mail: MEDIAPLAN_ZU@ZAMIR-SA.ztn.apc.org ili 101657.3100@compuserve.com

Institut za ratno i mirnodopsko izvještavanje (IWPR) je britanska dobrotvorna ustanova, osnovana sa namjerom da pomaže razvoj nezavisnih medija i da podrži umjerene glasove u bivšoj Jugoslaviji. Ovaj institut također izdaje *War Report (Ratni Izvještaj)* nezavisni mjesečni list, i *Tribunal*, dvomjesečni časopis o Međunarodnom tribunalu za ratne zločine u Hagu. Za pretplatu i druge informacije obratite se na IWPR 33 Islington High Street, London N1 9LH. Tel +44-171-713-7130 / Fax 713-7140/ E-mail: warreport@gn.apc.org.

Director: Anthony Borden; Administrative Director: Rachelle Jailer Valladares; Senior Programme Manager: Alan Davis; Project Director (Bosnia Elections): Mark Wheeler; Senior Project Officer (Bosnia Elections): Michael Montgomery; Project Officer (Bosnia Elections): Jennifer Pearce.

MEDIA PLAN je prva privatna organizacija u BiH specijalizovana za istraživanje, analizu i projektovanje razvoja medija. Glavni cilj mu je da promoviše obnovu i razvoj medija u BiH. Organizacija raspolaže opsežnom bazom podataka o BiH medijima. MEDIA PLAN ima korespondentske centre u Tuzli, Zenici, Mostaru, Banja Luci i Bihaću. Na izradi Monitoring Reporta angažovano je 18 monitora, istraživača i drugih saradnika MEDIA PLANa.

Sa zahvalnošću napominjemo da ovaj projekat podržavaju Swedish International Development and Cooperation Agency, Open Society Institute, Friedrich Naumann Stiftung i Winston Foundation for World Peace.